

www.e-rara.ch

**Antonii van Dale ... Dissertationes de origine ac progressu idololatriae
et superstitionum: de vera ac falsa prophetia; uti et de divinationibus
idololatricis Judaeorum**

Dale, Antonius van

Amstelodami, 1696

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-5124>

Caput VI.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

jam actu Diabolus est, atque ille qui jam *Diabolus in fieri* (ut in Scholis loquuntur) est, simul sesqui Diabolum conficiant. Negaretne hinc etiam Spencerus, Josephum eo die quo hæc scripsit purgamentum calcavisse?

Verum enim vero, ut libere dicam quod sentio, Affirmo Josephum hæc atque alia plura, non ex errore superstitioso, verum ex mera malignitate, atque invidia in D. N. J. Christum ipsiusque Apostolos, cæterosque Dono Miraculorum adhucdum gaudentes, confinxisse. Quid enim novi affererat D. N. Salvator expellendo Dæmonia? aut Apostoli ipsius qui per nomen ejus id quoque efficiebant; si jam dudum ac tum temporis id inter Judæos in frequenti usu fuisset? Hinc certe magis eluscescunt Judæorum contra Christianos calumniæ. Hic Josephus enim, ut elevet ipsorum circa hoc negotium mera miracula, affirmat jam Salomonem id a Deo edoctum; Pharisæi vero, D. nostrum id a Belzebub Diabolorum principe didicisse. Sane hæc nec bene conveniunt nec in una sede morantur; distant vero *δὲ ἀγ' πικρῶν* ut Græci loquuntur. Nec credo istos homines qui tam libenter (quamvis ridicule) Diabolum pene ubique *Simiam Dei* esse affirmant, hinc ipsum pro Dei Simia velle agnoscere.

C A P. VI.

De Exorcismis & Exorcistis *Judeorum*; adeoque & de Filiis Scevæ. Quibusnam promissa fuerit potestas ejiciendi Dæmonia. De curiosis artibus, atque ista occasione paulò curatius de Literis Ephesii; ac de multiplici ipsarum (etiam circa expellenda Dæmonia) vi ac potestate. De periaptis, *sive*

sive Amuletis; de Totaphoot seu Tephilin, &c. De Christianorum circa Amuleta diversi generis superstitione; De Excantationibus. De numismatis, De Abracadabra, aliisque, quæ homines ab Angelis edoctos fuisse prætendebatur. De Verbis S. Scripturæ, vel lectis vel appensis vel alligatis. De parvis, sic dictis, Evangeliiis. De Evangeliiis &c. quæ ægrotorum lectulis vel capiti apponebantur, vel contra pericula &c. a sanis portabantur: uti & de aliis vanis ac ridiculis Amuletis. De origine Literarum Ephesiarum, &c.

Verum, ut hîc γόματ[Ⓞ] seu δείγματ[Ⓞ] χέειν, aliquid etiam de filiis Scevæ dicam, quorum mentio fit Actor. cap. XIX. v. 14. &c. perpendamus, quæso, verba ipsa Sacri Evangelistæ, quæ hoc modo se habent: Ἐπεχείρησαν δὲ τινες ἀπὸ τῶν εἰσερχομένων Ἰσθαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τὰς ἐχούσας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα Ἰησοῦ, λέγοντες, Οὐκίσομεν ὑμᾶς τὸν [vel λέγοντες τὸν] Ἰησοῦν ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. Ἦσαν δὲ τινες υἱοὶ Σαββαίου Ἀρχιερέως ἑπίσταται, οἱ τὰς ἐπιτελοῦντες. Ἀποκριθεὶς δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπε, Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον οὐκ ἔγνωκα. Ἰησοῦν δὲ τίνα ἐστίν; &c. Tentaverunt autem quidam e Judæis Exorcistis circumforaneis (ἀγύρταις, Circulatoribus) invocare super eos qui habebant Spiritus malos, NOMEN DOMINI JESU, dicentes: adjuramus vos per Jesum, quem Paulus prædicat. Erant autem filii Scevæ Judæi, Principis Sacerdotum, septem, qui hoc faciebant. Respondens autem Spiritus malus dixit: Jesum novi, & Paulum scio: vos autem qui estis? &c.

Considerandum circa verba hujus contextus est, homines istos,

istos, *Sceva filios*, fuisse *Agyrtas*, seu *Circulatores* ac nebulones Circumforaneos; ejusmodi saltem commatis, qualem descripsi capite præcedenti Simonem Magum, qualesque describuntur, a Josepho, isti *ῥήτορες*, *πρᾶστιγιάτορες* ac *Πσευδοπροφήτᾶς*, qui populum Judaicum, sic circa *Salvatoris nostri J. Christi* atque *Apostolorum* tempora, atque adeo circa tempus excidii Hierosolymitani, perpetuò pene decipere ac seducere studebant. Ex *Pharisæorum* discipulis illos fuisse; ad minimum ipsorum Doctrinæ circa *Dæmones* usos fuisse prætextu; ac *Chaldaica* abusos *superstitione*, *Chaldæisve* saltem *præstigiis*, mihi procul omni dubio est: verum edoctos fuisse hujusmodi artes, ab isto *Chaldæorum* genere, (vel secta) qui, teste Strabone, cæteris *Chaldæis* meliorem Philosophiam sectatis & Astronomiæ quidem, non tamen Genethliacæ deditis, odio atque abominationi erant.

A cujusmodi hominibus, ut Græci *Circulatores* ac *Scurræ* suas didicerunt *Imposturas*; sic Judæi, *Chaldaica* jam *superstitione* tincti, facile in tales voragines abripi potuerunt; aliive, sub Judaico nomine ac prætextu (cum quammaxime Dei veri atque Hebræorum nominibus, in ipsa Sacra Scripturâ traditis abuterentur) ipsos nimium credulos ita deludere.

Quod & ipsi Flavio Josepho accidisse facile credere quis posset: si non potius probabile esset (imò pene satis superque ex aliis constaret) ipsum, illa quæ de *Eliezare*, & *radice Baara* affert, ex maligni animi æstu confinxisse; ut sic Domini nostri. *J. Christi Apostolorumque* ejus *Miracula* elevaret plane, & vilia ac contempta redderet Gentilibus (quibus demerendis scripsit;) quasi illi, circa *Dæmonibus* obsessos, nihil aliud, nihil majus certe, perpetrassent, quam quæ jam olim docuerat Rex *Salomo*: cum ista (a *Salomone* tradita) species *Dæmones exorcizandi*, inter ipsos Judæos adhuc (Josephi tempore) cum successu tali, qualem per-

hibet, perduraret: neque adeo tantam mereretur admirationem, opinionemve Divinae Virtutis, id quod inter vera, ac quidem magis illustria, signa atque indicia posuerat ipse Salvator noster, potestatem scilicet illam *Diabolos*, seu *malos Dæmones*, ex obsessis ejiciendi.

Hiscæ *Impostoribus*, inter Judæos; (ne, si Nominibus vel Exorcismis Gentilibus uterentur, Gentilium Religionibus addicti viderentur, ac sic vulgus superstitiosum, & metu & horrore Cultus Extranei, a sese depellerent) opus erat abuti Nominibus Dei, Patriarcharum, imò & aliorum Sanctorum hominum, seu Regum seu Prophetarum: quæ voce prolata vel, vel coriis annulis aliisve inscripta aut inclusa (aliaque quandoque istis adjuncta) adhibebant.

Ac certe plurimum inter Judæos istam de virtute Divinorum Nominum Superstitionem viguisse, satis clarè (præterquam & ex aliis) constare potest, ex iis quæ, a talibus Doctoribus Judaicis institutus, nobis contra Celsum assertam jam superius adductus Origenes. Quibus addi possunt illa quæ de Nomine *Tetragrammato*, sive *Shem hamphorash*, in priori mea Dissertatione attuli.

At nec solis Nominibus utebantur hi Judæorum Exorcistæ: verum & *Ligaturis* & *Thymiamatis*, aliisque pluribus mediis aut instrumentis, quæ præstigiis suis obumbrandis interfervire possent; atque horrori simul ac timori, adeoque & venerationi, essent spectatoribus ex superstitione meticulosis: ut ita magis inepti redderentur ad præstigiatorum istorum imposturas deprehendendas.

De istis *Ligaturis* ac *Thymiamatis* loquitur Justinus Martyr, Dialogo cum Tryphone, hoc modo: Ἐδὴ μὲν τοὶ οἱ ἕξ ἡμῶν Ἐποριστὰ τῆ τέχνης, ὅπερ ἔ τὰ ἔθνη, χράμενοι ἕξορκίσαι, ἢ θυμιάμασι ἢ κατὰ δόξαις χράνται. *Exorcistæ certe vestri artem istam edocti, sicuti Gentiles, adjurationibus utuntur; & Thymiamata & vincula adhibent.*

Sive

Sive autem hi Scevæ filii talibus quoque adminiculis usi sint, sive solis Nominibus prætensis Sacris aut Occultis; minime affirmat Sacra Scriptura, illos unquam revera Dæmonia expulisse ex obsessis. Solam ait Evangelista: ἐπιχειροῦσιν i. e. *tentabant, aggrediebantur, &c.* Unde & cum talia revera perficere *tentarent*, mala Dæmonia, sive iis obsessi, in ipsos irruebant: ut sic (rem dirigente Deo Opt. Max.) cunctis manifestum fieret, hos homines meros esse Impostores; nec plus illos posse cæteris prætensis Exorcistis, cum Gentilium tum Judæorum, qui non nisi solis præstigiis atque imposturis humanis (minime super- aut præternaturalibus) stultæ ex superstitione plebi, quandoque & aliis, illudebant.

Si vero quis credat, istiusmodi præstigiatores reipsa Diabolos expulisse, vel expellere valuisse, is credat id quoque adhuc hodie in Ecclesia Romanâ perfici per Sacerdotes, aliosve Exorcistas, ad id ordinatos; eo quod talia ipsius patroni revera per Exorcistas fieri affirmant. Vel si ponat aliquis, hos Scevæ filios reverâ Dæmonia suis Exorcismis expulisse (sive id per Salomonis, sive per alia Nomina fieret) dicat mihi, quid novi, quid usque adeo mirabile ac singulare de sese prædicarit Salvator noster, cum diceret *Ecce ejicio Dæmonia, &c.* & Marci cap. XV. de eximiis fidelium prærogativis locutus, adderet: *per Nomen meum Dæmonia ejicient*; cum vel Judæorum Agyrtæ, per aliorum Nomina, etiam talia perpetrare valerent?

Potestas autem illa expellendi *Dæmonia* solis fidelibus promissa, nec omnibus tamen data, fuit: istis nempe fuit tributa, qui ut Apostoli aut Evangelistæ Evangelium apud Infideles, sive Ethnicos sive Judæos, prædicabant: ut per talia signa Miraculosa (quæ Marci cap. XVI. v. 17 & 18. enumerantur) aliaque similia, demonstrare possent factis, quæ non nisi dono Divino, extraordinario ac supernaturali, Divinaque virtute & potestate per ullum hominem possent perfici.

fici, Doctrinam ipsorum verè a Deo esse. Verba Domini nostri Servatoris super hac re (Marc. XVI.) quidem ita habent : *Σημεία δὲ τοῖς πισθίσασι ταῦτα ὁδοκλήσονται. Ἐν τῷ ὄνοματι μὲν δαιμόνια ἐκβαλῶσι γλώσσαις λαλήσασιν καὶ αἰσῶσι. Ὅφεις ἄρῶσι καὶ θανάσιμον πίωσιν, ἔ μὴ αὐτὰς βλάψῃ. Ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ὀπκήσονται, ἔ καλῶς ἔξουσιν.* Porro SIGNA eos qui crediderint hæc subsequenter : *per Nomen meum Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis; serpentes tollent; & si quid lethale biberint, neutquam nocebit eis: super agrotos manus imponent, & bene habebunt.*

Ut vero non omnes Christianam Fidem ac Disciplinam amplexi erant Apostoli, non omnes Prophetæ, non omnes obtinebant aut Linguarum aut Sanationum aut alia denique Spiritualia Dona; ita non omnes (verum pauci admodum, nec ultra quam necesse esset ad demonstrandas & Veritatem & Virtutes Doctrinæ Evangelicæ) gaudebant istis Miraculorum Donis, quibus e corporibus obsessorum ejicerentur Dæmonia.

Addenda hîc nonnulla sunt super versu 19. ubi habetur : *Ἰχάνοι δὲ τὰ βιβλία περιελάμβανον, συνειργαζόμενοι, τοῖς βιβλίοις κατέκαιον ὄνοπιον πάντων.* Multi autem ex iis qui curiosas artes exercuerant, comportatos libros exusserunt coram omnibus.

Concedo lubens, inter alias significationes τὰ περιελάμβανον, quæ hîc Curiosas artes vertuntur, quandoque etiam (at rarè admodum) pro artibus Magicis; & homines curiosos (quamvis rarissimè) pro hominibus Magiæ studiosis, sumi: adeoque & recte a Magno illo H. Grotio verba hæc Irenæi (lib. I. c.) & quæcunque sunt alia parerga ita corrigi, ut legatur *Perierga* (quæ correctio lucem certe Irenæo affert:) at nihil hinc in hoc loco pro artibus Miraculosè Diabolicis concludi potest: quantum ego exsculpere valeo.

Interim notissima inter urbes Asiæ Minoris erat (& est adhuc ex Veterum scriptis) urbs Ephesus; cum ob alia, tum

tum præcipue ob Templum Dianæ Ephesinæ; uti & ob illa, quæ Ephesii pro Aſyli jure, coram Senatu Romano, regnante jam Tiberio, producebant. *Memorantes non, ut vulgus crederet, Dianam atque Apollinem Delo genitos: esse apud se Cenchrium amnem, lucum Ortygiam. ubi Latonam partu gravidam, & oleæ, quæ tum etiam maneat adnixam, edidisse ea Numina: atque ipsum illic Apollinem, post interfectos Cyclopas, Jovis iram vitavisse, & cætera quæ, Annal. lib. III. cap. 16. a Tacito afferuntur; tum ob id postremo, quod (uti Scriba Ephesinus v. 35. loquitur, νεωκόρος ἔστω ἡ μεγάλη θεὸς Ἀρτέμιδος ἢ τὸ Διοπέτρες.* De qua νεωκόρος dignitate consulat Lector Eruditissimum P. Petitum & alios; ac de Simulacro Dianæ e cælo delapso, seu *πελὶ ἀγάλματος Διοπέτρες*, Theod. Beza & Cl. Salmasium; quod ulterior istorum explicatio hujus loci minus sit.

Intali, igitur, ac tanta civitate, quæ inter præcipuas Minoris Asiæ erat; ubi plurimi Sacris Dianæ ministrantes erant; ac quo quotidie magnus superstitiosorum numerus affluebat, non deérant quoque plurimi, qui sub prætextu Divinarum Revelationum, aut aliter, perhibebant, *sibi esse Adjuraciones & Exorcismos*, aliaque media ac remedia, sive *Magica*, sive (quod majori auctoritate pollet) *Divina*, *ἑποπέπαια ἀγώμα, θελητήρια*, aliaque, inter Hæreticos Christianorum brevi quoque acceptata, & ab Irenæo *Incantationes, Philtra, Charitesia, Amatoria, & Adlectantia*, atque in genere *Malignationes* appellata: quæ, literis ac vocabulis confictis & obscurissimis consignata, libris vel libellis continebantur, *Litterarumque* (vel *Nominum, Vocumque & Incantationum*) *Ephesiarum* veniebant. De cujusmodi *Ephesii literis* Hefychius in Lexico suo hæc sequentia habet: *Ἐφέσια γράμματα ἢ μὲν πάλαι [vel ut alii, nec male meo judicio, corrigunt, ἢ μὲν πάλαι ταῦτα γ.] ὑπερον δὲ προσέθεσαν πηλὸς ἀπατεῶνες μὲν ἄλλα. Φασὶ δὲ τὸ πρῶτων τὰ ὀνόματα, τὰ δὲ ἄσκι, κατ᾽ἄσκι, αἰξ, τέτραξ, δαμνα-*

δαμναμενούς, αἴσιον. δηλοῖ δὲ ὁ μὲν ἄσκι, σκότ⊙. τοδὲ κατ᾽ἄσκι, Φᾶς. τὸ δὲ αἴξ, αὐτ⊙. δαμναμενούς, δὲ ἥλι⊙. αἴσιον δὲ, ἀληθες. ταῦτα ἐν ἱεροῖς ἔστι καὶ ἄλλα.

Nomina vero illa *Sacra*, quibus, prout hīc exprimuntur, solum Titulos vel appellationes Incantationum &c. comprehendī existimem, vel diversarum circa illas specierum; a Clemente Alexandrino paulò aliter exprimuntur: verumtamen non est quod in ipsorum scriptura vel pronuntiatione nos multum torqueamus; eo quod meræ fuerint nugæ, quifquilix & imposturæ. Sufficiat ut videamus cujus generis fuerint isti libri, qui a possessoribus ad Christum conversis, dum Ap. Paulus [cap. 19. Act.] Ephesi versatus fuit, comburebantur.

Ephesiæ hæc *Literæ* multiplici in usu (seu potius abusu) erant inter Gentiles, cum apud Ephesios, tum apud Minoris Asiæ populos, tum denique reliquos Græcos; erantque I^o. multis Symbola quædam occulta ac *Sacra*: forsitan per imitationem *ex literis istis* seu *vocibus* (Φαναῖς αἱ ἦσαν ἐπὶ τῷ τεφάνης καὶ τῷ ζώνης καὶ τῷ ποδῶν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἀινγματικῶς γεγραμμένοι) quæ *coronæ* & *Zonæ* & *pedibus Dianæ Ephesiæ* [uti Eustathius in Ω', seu libro ultimo τῆς Ὀδυσσεύς narrat] *ænigmaticè inscriptæ vel insculptæ erant*. Unde & [eodem testante Eustathio] καὶ τοῖς ἀσαφῶς καὶ δυσπαρακολογητῶς λαλαχέμενοις ἐπιλέγομαι τὸ, Ἐφέσια γράμματα

Sic enim & Ἀνδροκύδης ὁ Πυθαγόρειος τὰ Ἐφέσια καλέμενα γράμματα, ὅτι πολλοῖς δὲ πολυφύλλητα ὄντα, συμβόλων ἔχειν φησὶν τάξιν. Androcydes Pythagoricus [testante id in Stromat. lib. V. Clemente Alexandrino] *Literas illas Ephesias; quæ in multis, (seu circa multa) celeberrima erant, pro Symbolis [sacris] venisse asserit*. Quales quoque fuisse idem Clementens affirmat, τὰ λεγόμενα Δελφίκα παραφάσματα, ac (præter alia etiam Ægyptiaca) quæ, auctore Brancho Vate, apud Milesios observabantur; & quidem Ephesiis istis pene simi.

miles erant : ut βέδν, ζάψ, χθών, πλῆκτρον, σφίγγ, δράψ, uti & μάρπησ, σφίγγ, κλάψ, συνχθηδόν, &c.

II°. Erant *Amuleta* quædam vel *Magica*, vel (*prætensa*) *Divina*; quæ secum portabant superstitiosi nimis *Gentiles*, I^o. ut inde redderentur felices, atque in certaminibus *Victores*. II°. ut a malis occurrentibus, atque infortuniis, imò & summis periculis, liberarentur; vel sibi ab iis cavere valerent. III°. ut *Fascinationibus* cujuscunque generis ipsarum ope occurrere possent.

Patent hæc ex sequentibus *Eustathii*, ad *Homeri Odys-*
σείων, verbis; Ἐφέσια γράμματα, ἐπὶ τῆ ἀσαφῆ τινα λαλόντων
 καὶ δυσπαρακολύθητα. ἐπιβάλλει γὰρ τινες Φασίιν ἐκεῖνα ἦσαν, ἃς καὶ Κροΐ-
 σος ἐπὶ τῆ πυρρῆς ἐπιπὼν ἀφελήθη καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ Φασί μιλῆσις τις
 καὶ ἐφέσις παλαιόντων, νικᾶν τὸν μιλῆσιον μὴ δύνασθαι, ἀλλὰ τὸ τὸν ἕτερον
 καὶ ἐφέσις παλαιόντων, νικᾶν τὸν μιλῆσιον μὴ δύνασθαι, ἀλλὰ τὸ τὸν ἕτερον
 ἐπὶ τῶ ἀσφαλάω ἔχειν τὰ Ἐφέσια γράμματα. ὡν γνωσθέντων, καὶ λυθέντων
 τριακοντάκις τὸ ἐφέσις πεσῶν τὸν ἐφέσιον. Πausanίας δὲ φησιν, ἐν τῶ
 καὶ αὐτὸν ῥηθῆναι λέξιον, καὶ ὅτι Φωναί ἦσαν τὰ Ἐφέσια γράμματα
 φυσικὸν ἐμπειρῆσαι νῦν ἀλεξίκακον, ἃς καὶ Κροΐσον ἐπὶ πυρρῆς, φησι
 καὶ αὐτὸς, ἐπιπῶν. καὶ ὅτι ἀσαφῆς καὶ ἀνιγματοδὴς δοκεῖ ἐπὶ ποδῶν καὶ
 ζώνης καὶ τεφάνης ἐπιγγραφέας τῆ Ἀρτέμιδος τὰ τοιαῦτα γράμμα-
 τα. *Ephesia Litera*, proverbium in illos, qui obscura val-
 de ac difficilia intellectu proferunt. dicunt enim illas fuisse *In-*
cantationes quasdam, quas & *Cræsus* jam rogo impositus pro-
nuntiavit atque ita liberatus fuerit. Etiam in *Olympiâ* di-
cunt, *Milesio* atque *Ephesto* simul luctantibus, *Milesium* lu-
ctando vincere non potuisse, eo quod alter ad talum alligatus
 haberet *Ephesias Literas*: quibus cognitis atque illi adeptis,
 per tringinta vices ordine succubuisse *Ephesium*. *Pausanias*
 vero, in *Lexico* suo *Rhetorico*, ait, *Ephesias Literas* fuisse *Voc-*
pulsoriam haberent; quas, ut etiam ille testatur, *Cræsus* ro-
 go impositus pronuntiaverit: præterea, quod obscure & ænig-
 ma-

compotantibus solutum fuisse, & jussum edere specimen suæ solertiae, in ædibus conscendendis, primum quidem id recusasse, deinde vero ipsis eum recusantem rogantibus, cum hoc illi egre persuasissent, tandem circumpositis spongiis ac stimulis (vel aculeis) ferreis, in parietes cursim adscendisse: illis autem suspicientibus, & has artes admirantibus, ipsum occupasse tectum, eoque superato, priusquam illi domum circumvissent, de tecto desiliisse.

Modò ante hæc allata verba dixerat! Αειτοφάνης Δαιδαλάφ, ἑπομένον τὸν Δία εἰς πολλὰ ἑαυτὸν μεταβάλλοντα, ἔπειτα ἑπὶ τὸν Δία εἰς πολλὰ ἑαυτὸν μεταβάλλοντα, ἔπειτα ἑπὶ τὸν Δία εἰς πολλὰ ἑαυτὸν μεταβάλλοντα, εἰ δὲ τις ὑμῶν εἶδεν Ἐυρύβατον Δία. Aristophanes, in *Dædalo*, introducens Jovem in multas formas se mutantem, & divitem & callidum, ait:

SI JAM QUIS VESTRUM VIDERIT EURYBATUM JOVEM.

Quæ posteriora verba illa prius a me allata magis explicant; & non obscure, meo judicio, ad *Literas Ephesias* alludunt.

Ut autem sic *Literas Ephesias* (vel nomina vel voces) sibi alligabant, atque occulte circumferebant, contra Fascinationes pluraque alia mala ac pericula, a quibus sibi metuebant: ita & Annulos diversi generis, ratione sculpturæ, vel Telesmatum ipsis impressorum, tam Athenienses quam alii, inter Græcos & Asiaticos, superstitioni gestabant. Unde apud Aristophanem, in *Pluto*, occurrit:

Οὐδὲν ὀφείλω σὲ. Φορῶ γὰρ πελάμενον
τὸν δακτύλιον τενδὶ παρ' Εὐδάμου, δεξιῆς.

Nihili te æstimo, namque hunc annulum (digito) fero, quem mihi ab Eudemo drachmæ prætio emi.

Ad quæ verba Scholiastes sequentia hæc notat: Αλεξιτέλειον ἢ δακτυλίου δείκνυσιν αὐτῷ ἢ βασκανίας ἀποτρειπτικὸν δακτύλιον, ὃν καλεῖσι Φαρμακίτην. *Amuletum contra morsus venenatos o-*

stendit ipsi, & fascinationis depulsorium annulum, quem Medicamentarium vocant. Quæ interpretatio quoque lucem mutuatur hisce: Ἄλλ' ἔκ' ἐν ἐστὶ σικοφάντης δῆγματ' ὅ, Verum nihil virium habet contra Sycophantarum morsus. Uti & his sequentibus versibus Antiphanis, in Comœdia ipsius Omphale:

Ἐν χύτρῃ δὲ μοι
Ὅπως ὕδωρ ἔψοντα μεδὲν ὄφομαι
Ὅν γὰρ κακὸν ἔχω μὴδ' ἔχομι. εἰάν δ' ἄρα
Σρέφη με πᾶσι γαστέρα, ἢ τὸν ὀμφαλὸν,
Παρεγ. Φερσάτης δακτύλι' ἔστι μοι δραχμῆς.

Aquam in olla mihi qui coquat neminem aspicere sustinebo:

Non enim male valeo, & Dii faxint ne valeam. verum,

*Si tormina circa ventrem & umbilicum cruciarent,
Adest a Phertato mihi drachma emptus annulus.*

Quod pretium sane nimis vile erat, tantarum in ipsis latentium virtutum.

Ephestas hæc *Literas* (sive mavis *Ephesia Nomina*) secum portabant, si non semper certè sæpius, in coriis consutis: uti non obscure liquet ex Athenæi *Deipnosophist.* lib. 12. sub finem: ubi *Anaxilas*, in *Lyricò* [ita enim optime emendat incomparabilis ille *H. Casaubonus*] ait:

Χίον πίνων, ἢ πρὸς τῆτοις ἐν σινδριαῖσι
ῥαπτοῖσιν φορῶν Ἐφέσια γράμματ' αἰλά.

Quod superstitionis genus an ab Hebræis mutuati sint Gentiles, doctioribus ulterius indagandum relinquo. Judæi sane sua ממשות או ממשות *Totaphoot* membranis coriaceis, sive insuta sive illigata, membris (fracti, collo ac brachiis) alligata portabant; neque solum in pios usus, ut inde magis
Le-

Legis Divinæ memores essent; sed & contra fascinationes, aliaque mala aut infortunia. Quod nos docet Buxtorfius, ex Gemara; quæ ita loquitur: נא' טוטפּה, *Quid est* (vel sunt) *Totaphoot?* Dixit R. Joseph חוברה דקטפיה. *Alligamentum Abscissionis*, hoc est, *membrana Sacra collo appensa, ad abscindendum periculum ab hoste vel invido.* Ubi plane eandem circa *Totaphoot*, sive *Tephilin תפלין*, habes superstitionem, quâ Ethnicis circa *Literas suas Ephesias* laborabant.

Christianos vero talia a Judæis (forfan & ab Ethnicis, quod ob multa alia ab ipsis desumpta securius credimus) desumpsisse; ostendunt illa quæ in præcipuorum Scriptorum Ecclesiasticorum monumentis reperimus. Sic enim Basilii Homilia in Psalmum 45. Νοσῖ τὸ παιδίον, ἔσὶ τὸν ἐπασιδὸν εἰσοκοπεῖς, ἢ τὸν τῆς εὐεργεσίας χαρακτήρας τοῖς τραχίλοις ἢ ἀναίτων μητρίων εὐεργεσία, &c. *Non agrotat puerulus, quin statim Incantatorem circumspicis, aut aliquem qui curiosos (i. e. Magicos) Characteres infantulorum appendat illis.*

At, quamvis sæpius Ethnicos hinc sequerentur; tamen & pio sub prætextu, per *verba Evangelica* talia exercebant. Hinc namque Chrysothomus, Sermonè De Mulierum ornatu, ita loquitur: *Non ligaturas tantum, sed etiam excantamenta tibi conducis, vetulas ebrias & titubantes domumducens. Nec confunderis nec erubescis post tantam ad hæc trepidans disciplinam? & quod gravius est errore, quando hæc admonemus & dissuademus, putantes se excusari, dicunt: Christianam esse hanc mulierem excantantem, nihilque aliud loqui quam Dei Nomen. Propterea enim magis eam odi & averfor, quod Dei nomine ad contumeliam Dei utitur, dum se dicens Christianam Gentilium opera facit, &c.*

Si ipsa Chrysothomi verba desideras, mi Lector, sunt illa hæc sequentia: Οὐ δειλάτια δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὸς σαυτῶν δειλάτια, καὶ δειλάτια μεθύοντα καὶ παραπαίοντα εἰς τὴν οἰκίαν σε ἐισάγων.

καὶ ἐκ αἰσχυνῆ ἕδὲ ἐρυθραῖς μετα τοσαύτῃ φιλοσοφίᾳ πρὸς ταῦτα ἐπισημένῳ; Ἄπολογία δὲ φασιν, ὅτι χειρατὴ ἢ γυνὴ ἕστιν ἢ ταῦτα ἐπάδασα, καὶ ἕδὲν ἕτερον φέρεται, ἢ τὸ θεῶν ὄνομα. Ἄλλ' ἄρα τῶ μὲν ἐν αὐτῇ μαλιστα μισῶ καὶ ἀποσρέφομαι, ὅτι τῷ ὀνόματι τῶ θεῶν πρὸς ἕβειν θεῶν κατακέχρηται ὅτι λέγεται χειρατὴ εἶναι τὰ τῶ ἑλλήνων ἑπιδείκνυται καὶ γὰρ οἱ δαίμονες τὸ θεῶν ὄνομα ἐφέρεοντο, ἀλλ' ἦσαν δαίμονες, &c.

Paulo ante, in eadem dixerat oratione: τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν ἐπαδῶν καὶ περὶ ἀπλοῖς κεχρημένων, καὶ τυμίματα χαλκῆ Ἀλεξάνδρου τῆ Μακεδονίᾳ ταῖς κεφαλῶν καὶ τοῖς ποσὶ περιδεσμένων; *Quid verò aliquis dicat de istis, qui Incantationibus & annuletis (appensis) utuntur, & numismata aerea Alexandri Macedonis collo & pedibus circumligant.*

Quis, cum talia de Christianis veteribus legit, miretur istud Abracadabra: de quo Q. Serenus Sammonicus, in Medicinâ sua, Hæmitritæo depellendo præscribit:

*Inscribens chartæ, quod dicitur ABRACADABRA:
Sæpius & subter repetas, sed detrahe summam,
Et magis atque magis desint elementa figuris:
Singula quæ semper rapies, & cætera figes,
Donec in angustum redigatur litera conum.*

HIS LINO NEXIS COLLUM REDIMIRE ME-
MENTO?

Aut illud Marcelli Empyrici:

Ἐίδον περιμερῆ χρύσειον τοῦ ἀνάδου,
καὶ ταρταρῶνον τῆ ἀνάδου,
Σῶσον με σέμιον νεπτέρων ἰσώρατε?

Quod ut certum remedium, & faucium doloribus proficuum (modo inscriptum, ac Phœnicio lino obvolutum, aligetur collo) commendat? aut denique πύργια illa, dicta; quæ vincula quædam erant ex sericis filis contexta: quæ ita ἀφυλακτικαῖς, sive Impostoribus *Amuletariis*, parabantur; ut
quan-

quandoque quidem intus haberent Scripturas, quandoque vero falsa quædam alia, prout libebat ejusmodi superstitionum illusoribus: ut ad Concilium Trullanum (in commentariis suis) notat Balsamo?

Canon illius Concilii 61. post νεφοδιώκταις & γρηθύταις nominat etiam φυλακτήριαις: qui, procul omni dubio, erant οἱ ποιῶντες τὰ λεγόμενα φυλακτήρια. Qualia quidem ab ipsorum Auctoribus ac patronis, (ac procul dubio Angelorum cultoribus) inter Christianos, prætendebantur ab Angelis, ac quidem bonis, fuisse composita.

Verba Gelasii Papæ, quæ hoc indicant reperiuntur in Decretis ejus: ubi præter multa alia Apocrypha (inter quæ & Sortes Apostolorum, ita appellatas, inter Apocrypha scripta numerat) sunt hæc sequentia: *Phylacteria omnia quæ non Angelorum, ut illi [Phylacterii nempe] confingunt, sed Dæmonum magis arte conscripta, sunt Apocrypha.*

Nec solas mulierculas, aut e fæce vulgi homines, hæc laborasse insania, indicat canon 36. Conc. Laodiceni, qui ita habet: Οὔτι εἰ δὲ ἱερατικὸς ἢ κληρικὸς, μάγος ἢ ἐπαοιδὸς, εἶναι ἢ μαθηματικὸς ἢ ἀστρολόγος, ἢ ποιεῖν τὰ λεγόμενα φυλακτήρια ἄτινα ἐστὶν δεσμωτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν. τὰς δὲ φορῶντας ῥίπτεσθαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκελεύσαμεν. *Quod non oportet Sacerdotes aut Clericos, Magos aut Incantatores esse, vel Mathematicos vel Astrologos; AUT FACERE QUÆ DICUNTUR PHYLACTERIA, quæ quidem sunt animarum ipsarum vincula. Eos autem qui (illa) portant, abjici ab Ecclesia præcipimus.*

Gaudebant quoque multi Christianorum Sacerdotes ejusmodi ornamentis, quo magis pii cæteris viderentur, ut Amuletis contra Diabolum aliaque mala: uti per hæc sequentia Chrysosthomi [tum & alia paulo inferius adducendia] apparet. Ita enim ille Serm. 43. in Matthæum: *Sacerdotes ex eo, quod ab hominibus volunt videri justi, Phylacteria alligant circa collum; quidam vero partem aliquam Evangelii*

Scriptam. Dic Sacerdos insipiens, nonne quotidie Evangelium in Ecclesia legitur, & auditur ab hominibus? cui ergo, in auribus posita Evangelia nihil profunt, quomodo eum poterunt circa collum suspensa salvare? Deinde, ubi est Virtus Evangelii, in figuris literarum, aut in intellectu sensuum? Si in figuris, bene circa collum suspendis: si in intellectu, ergo melius in corde posita profunt, quam circa collum suspensa. Videmus ex hisce, (ut & ex aliis modo allatis) & quidnam fuerint Phylacteria, & ubi alligata fuerunt, & quem denique in finem, illa se sic gestare prætendebant etiam multi Christianorum Clerici.

Ad morbos tamen & dolores ut plurimum a vulgo gestata illa fuisse (sive Gentilium ritu id fuerit, sive aliter) ostendunt hæc Augustini verba (Tractatu 7 in Joannis Evangelium) *Non quando vobis dolet caput, curramus ad Præcantatores, ad Sortilegos & REMEDIA VANITATIS.* per quæ postrema Phylacteria ejusmodi designantur.

Evangelia tamen, sive essent particulae ex istis decerptæ, sive toti Evangeliorum libri, hic primas obtinebant partes: ex quibus particula talis, *Parvorum Evangeliorum* nomine veniebant.

Quod præterquam ex illis, quæ ad Matth. XXIII. modo adduxit Chrysothomus, satis clare perspicitur ex ejus Homilia 19. ad Populum: *ἐχ' ὁρθῆς (ait) πῶς αἱ γυναῖκες ἡ παιδία τὰ μικρὰ ἀντὶ φυλακῆς μεγάλης Ἐυαγγέλια ἐξαρτῶσι ἔτραχίλους ἡ παιτὰχῶ περιφέρουσι ὅσπερ ἂν ἀπίοι; σὺ τὰ γράμματα τὰ Ἐυαγγέλις ἡ τὰ νόμους ἐστράψον οὐ τῇ διανοίᾳ. ἡ χρεια χρυσοῦς ἡ χρυμάτων ὀπιῶτα, ἔτε βιβλίον περίασθαι, προειρήσεως δεῖ μόνως ἡ ἀφ' ἡσέως, ἡ ἀσφαλτέρον ἔχεις τὸ Ἐυαγγέλιον, ἐκ' ἐξωθεν περιφέρων, ἀλλ' ἐνδον αὐτὸ τοῖς τ' ψυχῆς ἀποπρήμεν & ταμείοις.* *Annon videtur, quomodo mulieres & pueruli PARVA [sic dicta] EVANGELIA, pro magno Amuleto, collis appendant, ac, quocunque locorum tendant, circumferunt? Tu vero Evan-*

Evangelii & Leges (ipsius) cordi tuo inscribe. Nihil opus auro aut supellectile ibi, aut librum (ad id) emere: sed opus est solo mentis proposito ac constitutione: & ita tutius tibi possidebis Evangelium; non externe (ita uti alii videant) id circumferens, sed intus in animæ thesauris absconditum gerens.

Nec sufficiebat ejusmodi hominibus *Parva illa*, sic appellata, *Evangelia*, de collo suspensa circum gestare; verum & capiti (aliisve membris) ægrotorum *Evangelium* admovebant: uti in modo nominato Tractatu Augustinus clare indicat: *Cum caput tibi dolet, laudamus si Evangelium [de toto Evangelii libro hic ipsum loqui credo] ad caput tibi posueris, & non ad ligaturam cucurreris. Ad hoc enim perducta est infirmitas hominum, & ita plangendi sunt homines qui currunt ad ligaturas, ut gaudeamus quando videmus hominem in lectulo suo constitutum, jactari FEBRIBUS & DOLORIBUS, nec alibi spem posuisse, nisi ut sibi EVANGELIUM ad caput poneret, non quia hoc [NB] ad factum est, sed quia prælatum est Evangelium ligaturis. Ex quibus Augustini verbis videri potest quam alte adhuc istorum temporum Christianis (ac quam pene cunctis) superstitionum Gentilium radices inhærebant.*

Quin & Lectulis suis *Evangelia* appendebant, contra noturnas antiqui hostis insidias. [ut Aloysius Novarinus loquitur] Quod ex Chrysothomo quoque disci potest; ubi, in primam Epistolam ad Corinthios, ita scribit: *ὃ γὰρ τὸ Ἐυαγγέλιον κρεμᾶσθαι ὡς κλίνην ἐκ ἑλαττον τὸ ἐλεημόσυνην κείσθαι. Ἐυαγγέλιον μὲν γὰρ ἂν κρεμᾶσις μηδὲν ποιῶν, εἰδὲν τοσούτον ὠφελιήσῃ.* Etenim non minor fructus redundat ab Eleemosynis, quam ab Evangelio ad Lectum suspensio. Namque Evangelium, licet (ita) suspendas, nihil plane juvabit, si ipse nihil feceris. Clarius tamen id patet ex iis quæ ad Joannis Evangelium Hom. 31. de Evangeliiis in fidelium domibus servandis loquitur: *Si in quacunq[ue] Domo EVANGELIUM est, illuc*

illuc Diabolus, ingredi non audet: quanto minus animum ei assiduis lectionibus familiarem, neque Dæmon neque peccatum attinget?

Talium institutione usus videtur ille senex septuagenarius, qui (teste Petro de Natalibus) ad Carnis concupiscentiam refrænandam Evangelium super se ferebat; & dum lupanar intrasset, oblitus Evangelium deponere; audivit a meretrice [vide hîc grande Miraculum!] quod videbat mirabilia: quæ etiam se ab illo tangi non permisit. Quæ si vera est historiola, majori efficacîa ac virtute operabatur istud Evangelium in meretricem, illi ex improvîso appropinquantem, quam in eum, qui id tam studiose secum quocunque circumferebat.

Verum enim vero ne plura, ac nimis tædiosa tandem, superstitionis indicia circa Evangelia huc comportare videat, redeamus ad Phylacteria; de quibus tamen hoc unicum exemplum (ut sic tandem ad Literas Ephesias revertar) adducam. Est illud ex Gregorio Papa; qui lib. 12. cap. 7. ita loquitur: *Excellentissimo filio nostro Adulovuddo Regi transmittere Phylacteria curavimus; i. e. Crucem cum ligno Sanctæ Crucis Domini, & LECTIÖNEM SANCTI EVANGELII theca Persica inclusum.* Vide hîc ergò & aliud Phylacterii genus; sicut & ex talibus iisque similibus tota circa Sanctas, ita dictas, Reliquias superstîtio exorta atque adaucta fuit.

Non solis vero istis prætensis Sacris (quippe ex ipsa Sacra Scripturâ desumptis) *πειλάτοις* & *Amuletis* seu Phylacteriis, contenti erant: verum uti circa Ominaita & hîc, Ethnicorum more, eosque æmulati, insaniebant permulti intervertes Christianos. Ita enim Chrysothomus: *Κρόκη δὲ ἡ ἁγίων ἡ πᾶσι ἄλλα πειλάματα τὰ ποιαῦτα τῶ παιδὶς ἐμπιθλοῦνται ἁσφαλείαν.* *Subtegmini enim & stamini, & ejusmodi aliis Amuletis pueri securitatem (ac custodiam) concredunt.* Alibi vero:

vero : Τι ἂν τις εἶπη τὰ περὶ ἀπια, ἢ τῆς κώδωνας τῆς τ' χειρὸς ἐξηγ-
 τήμενης, ἢ τὸν κόκκινον στήμονα, ἢ τὰ ἄλλα τὰ πολλῆς ἀνοίας γέ-
 μοντα, δεῖον μηδὲν ἕτερον τὸ παιδί ἢ τὴν ἀπὸ τῆς γαυρᾶ Φυλακίην; *Quid*
vero aliquis dicat de Amuletis ac tintinabulis manui appensis,
ut & de coccineo stamine, & cæteris pluribus plenis demen-
tia : cum oporteat nihil aliud adesse, quam ista custodia
[seu Phylactærium, ad istam enim alludit vocem] quæ a
cruce (Christi) illi contingit. Neque hic stabat ipsorum hæc
insania : & γ' (ut idem Chrysothomus narrat) ἀδείαπτα
δὲ μόνον ἀλλὰ ἢ ἐπαδάς σοι περιάγαις, γράδια μαθύντα ἢ ᾠδὴν παίων-
τα εἰς τ' οἰκίαν σὺ εἰσάγων. Non enim sola Amuleta vel Incan-
tationes tibi circumfers; mulierculas ebrias & insanas in do-
mmum tuam introducens.

Sic enim in Thalyssiis suis (dulcissimo illo Idyllio) canit
 Theocritus :

Ἄμμιν δ' ἡσυχία τε μέλοι, γράδια τε παρείη,
 Ἄλις ἔπι φθύσδουσα, τὰ μὴ κελά νοσφιν ἐρύκω.

Nobis autem quies curæ sit, Vetulaque adsit quæ susurrans
[quod & verti potest, sputo utens; cujus rei hîc sequitur
exemplum] mala procul arceat.

Aliàs ipsæ quoque nutrices ac famulæ talia operabantur
 (sicut idem Chrysothomus) Βόρβορον αἰ γυναῖκες ἐκ τῆς Βαλανείης
 λαμβάνουσαι τροφαί ἢ γερραπαινίδες, ἢ τᾶς δακτύλω χεῖρασαι, κα-
 τὰ τῆς μετώπης τυπῶσι τῆς παιδὸς καὶ ἐξηταί τις, τί βέληται ὁ βορ-
 βος, ἢ πῶς ὁ πηλός; ὁ φθαλμὸν πονηρὸν ἀποτρέφει, Φισί, ἢ βασιαν-
 νίαν ἢ φθόνον. *Lutum ex balneo defumentes mulieres nutrices*
ac famulæ, & digito illinentes, frontem infantis eo signant.
Ac si quis interroget, quid sibi vult lutum istud? Malignum
oculum avertit, inquit, & fascinum & invidiam.

Ubi plane vides illa Ethnicorum, quæ Persius, in Satyra
 sua secunda notat :

*Ecce avia, aut metuens Divum matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque & uda labella,
Infami digito, & lustralibus ante salivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, &c.*

Chrysofthomi tamen verbis magis appropinquant hæc Petronii: *Mox turbatum sputo pulverem medio sustulit digito, frontemque repugnantis signavit. Hoc peracto carmine, ter me jussit exspuere.*

Hinc igitur non immerito noster, jam toties adductus Chrysofthomus (qui certe Christianis eruditis ob permulta utilia atque elegantia non satis familiaris est) ita de sui temporis Christianis loquitur, in Commentariis super epistola ad Galatas: *Ἑλλήνων ἔστι τῶν πρὸς ἡμετέρων φυλάττεται κληδονομιοὶ καὶ οἰωνομοί, καὶ σύμβολα, καὶ ἡμερῶν παρατηρήσεις, καὶ ἡ παρὰ τὴν γένεσιν αἰσθη, καὶ τὰ πάσης ἀσεβείας γέμοντα γράμματα, ἀ πικρῶν μάνων τῶν παιδίων εὐθείας ἔχει κακῶ τῶν αὐτῶν συνήθειαι κεφαλῆς.* *Græcorum mores apud aliquos nostrum observantur* (κληδονομιοὶ) *Ominationes & (οἰωνομοί) Auguria & (σύμβολα) Auspicia* [quæ diversa nominibus, re tamen fere eadem sunt] *& Dierum Observationes, & circa Observationes Genethliacas anxietas (& studium:) & omni impietate pleni LIBELLI (vel TABELLÆ) QUAS, JAM NATIS infantibus, statim in proprium sui damnum capiti applicant.*

Non solis autem Poëtis auctoribus, tales in Gentilismum (atque hinc in Christianismum) irrepsere superstitiones: sed & in Historia mendacibus æque ac audacibus scriptoribus profaïcis: quorum A. Gellius, data occasione, lib. IX. cap. 4. nonnullos (uti & ipsorum mendaïca) enumerat; Aristæam sc. Proconesium, Ifigonum Nicæensem, & Ctesiam, & Onesicritum, & Polystephanum, & Hegesiam. Ipse ait: *Id etiam in istis libris scriptum offendimus, quod postea quoque in libro* Pli-

Plinii Secundi Naturalis Historiæ septimo legi; esse quasdam in terra Africa hominum familias voce atque lingua effascinantium, qui si impensius forte laudaverint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amæniores, egregios equos, pecudes pastu atque cultu optimas; emoriantur repente hæc omnia nulli aliæ causæ obnoxia: oculis quoque exitialem fascinationem fieri in iisdem libris scriptum est: traditurque esse homines in Illyriis, qui interimant videndo quos diutius irati viderint, &c. Quæ omnia Gellius, ac merito, pro confictis fabellis ac meris mendaciis habet.

Ut igitur redeamus ad Literas illas Ephesias, seu Nomina illa, ex quibus Incantationes, vel Phylacteria & Amuleta erant composita; ea coriis inscripta, (sicut Tephilim & Totaphoot Judæorum,) non solum portabantur, verum & recitabantur (murmurando proculdubio) vel ab ipsis illis, qui auxilia ejusmodi expetebant; vel per istos, qui hanc excantandi, &c. artem callebant, super aliis murmurabantur. Hoc posterius patet ex Menandro; qui in παιδιω, Comœdia, ait:

Ἐφέσια τοῖς γαμῶσιν ἔτ' περιπατεῖ
 Ἀέων ἀλεξιφάρμακα.

Ne scilicet aliquid mali obveniret his modò nuptis; verum omnia fausta ac felicia: vel saltem ne fascinum intercedere valeret, in novorum conjugum damnum.

Posterius patescit cum ex exemplo Crœsi (pro cujus tamen Historiolæ veritate cum nemine digladiari velim) qui ex rogo illa pronuntians ex periculo mortis liberatus fuit: tum ex verbis Plutarchi; qui, Symposiac. VII. cap. 5. ita loquitur: "Ὡσπερ γὰρ οἱ Μάγοι τὰς δαιμονιζομένους κελύσσει τὰ Ἐφέσια γέμματα πρὸς αὐτὰς καὶ λέγειν καὶ ὀνομάζειν, ἕτως ἡμεῖς, &c. Nam sicut Magi illos qui malis Geniis sunt obsessi, jubent, secum legere & recitare Ephesia Nomina; sic nos, &c.

Ex quibus Plutarchi verbis videmus Gentiles ista quoque (sive Excantiones ex illis composita) adhibuisse ad Excantandos illos, qui malis Dæmoniis perhibebantur obsessi.

Quod ad originem spectat harum sive Literarum sive Nominum, sive etiam Libellorum Ephesiorum, nonnulli inter veteres, testante id Clemente Alexandrino, illorum originem altius, ac quidem a Dactylis Idæis repetebant. ita enim ille Stromat. I. loquitur: *Τινες δὲ μυθικώτερον τῶν Ἰδαίων καλεσμένων Δακτύλων σοφῶς τινὰς πρώτας γενέσθαι λέγουσιν, εἰς ἃς ἤτε τῶν Ἐφεσίων λεγομένων γεγραμμάτων, ἢ τῶν Ἰωνίων μουσικῶν ὄψεσιν ῥυθμῶν ἀναφέρεται.* *Quidem vero magis fabulose narrant, inter Dactylos Idæos aliquos primos fuisse Sapientes, ad quos tam Ephesiarum Literarum quam Musices inventio refertur.*

Quamvis existimem potius illa fuisse conficta vel efficta, primum per Sacerdotes, postea etiam per alios, ad æmulationem istarum Literarum quæ & Coronæ & Zonæ & pedibus Dianæ Ephesinæ inscripta visebantur. An vero filii Scævæ istis quoque abusi fuerint in incerto est: magis tamen verisimile videtur, illos Nominibus illis Ἰάω Σαβαάθ similibusque aliis vel Dei vel Patriarcharum (uti Eliezer ille Salomonis) nominibus abusus fuisse, forsan & annulis prætensis Magicis, quibus radix sive Baara, sive alia quæpiam, inclusa servabatur: per quæ cum minus res procederet, illi ad S. Sanctum Jesu nomen confugiebant, cum exitu tamen maxime illis pudendo.

Sed tædium me dudum Lectori creasse vereor his nugis: quare &, antequam ad alia transeam, id aliquo modo abstergere nitar, sequentibus non injucundis, meo judicio, exemplis, primum est Historiola, quam Doctissimus ille Delrio, in Disquisitionibus suis Magicis (secunda parte) nobis narrat, verbis Joannis Beetzii Carmelitæ, ex ejusdem Præceptorio; quæ ita sonant: *Quaedam vetula dierum malorum plena, volens impedire ex invidia lac vaccæ vicini sui, accepit cultel-*
lum

lum pergens ad ostium, & ponens se contra splendorem Lu-
nae, dixit:

Hier snijd ik een spaan
In molkens gedwaan
En een ander daar toe,
So neem ik het molk van deser koe.

Hæc verba audiens dominus vaccæ arripuit fustem, & cur-
rens post eam, atque percutiens; ajebat:

Hier sla ik een slag,
En een anderen so ik mag,
En den derden daar toe,
So behold ik 't molk metter koe.

Hoc erat optimum remedium. Post quæ allata Beetzi verba;
Delrio (qui anno circiter 1600 hæc scripsit) addit: Hæc
Beetzius vir eruditus, qui ante annos ferme centum triginta
vixit inter Carmelitani Ordinis viros illustriores: i. e. ante-
quam Hæretici talia ceperant, ut cordatiores Christiani sem-
per fecerunt, aut parvi aut nihili pendere.

Secundum est remedium, quod contra huiusmodi mulie-
res Magas aut Sagas, præscribunt, si non validum, satis o-
lidum, certe. Ita enim in Pesachim habetur: אמרה לי רישתינה
דנשים כשפניות הא מן דפגע בהו מנשים כשפניות נימה הכי
i. e. Dixit mi-
hi Principissa mulierum maleficarum: qui obviam fit mulie-
ribus maleficis, dicat sic: Stercus calidum in camistris fora-
minosis in os vestrum mulieres Maleficæ.